

**УЧАСТЬ ПОВНОГО УЧАСНИКА
В КОМАНДИТНОМУ ТОВАРИСТВІ:
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ ПРАВА УКРАЇНИ,
ПОЛЬЩІ ТА НІМЕЧЧИНИ**

Овченко Олександр Володимирович

аспірант кафедри судочинства

Навчально-науковий Юридичний інститут

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ, Україна

Правовому статусу командитного товариства (далі – КТ) в корпоративному праві України приділяється недостатньо уваги. Особливо малодослідженим є питання пов’язані з правовим статусом учасників товариства – повного учасника та вкладника. В корпоративному праві України закріплено ряд особливостей щодо участі повних учасників у веденні справ командитного товариства.

Заборона конкуренції. Не може бути повним учасником командитного товариства особа, яка є повним учасником іншого командитного товариства (ч. 2 ст. 135 ЦК України) [1].

В праві Німеччини на учасників розповсюджується правило заборони конкуренції. Без згоди інших учасників учасник не має права: 1) провадити той самий вид діяльності, яким займається товариство; 2) бути учасником іншого повного товариства, що провадить такий самий вид діяльності. З даного правила є виняток. Згода учасників презюмується, якщо іншим учасникам було відомо на момент вступу учасника до товариства про його участь в іншому повному товаристві, що займається аналогічним видом діяльності (ч. 2 ст. 112 КК Німеччини) [2]. В праві Польщі учасник не може згоди інших учасників займатися діяльністю, що створює конкуренцію товариству, в тому числі бути учасником простого товариства, ПТ, партнером, повним учасником чи учасником органу товариства. Учасник зобов’язаний утримуватися від будь-якої діяльності, яка суперечить інтересам товариства [3].

Неможливість одночасного статусу повного учасника і вкладника товариства. Не може бути вкладником командитного товариства особа, яка є повним учасником цього товариства. Аналогічна заборона суміщення посад міститься також в корпоративному праві Німеччини та Польщі.

Необхідність статусу суб'єкта підприємництва. Учасником повного товариства та повним учасником командитного товариства може бути тільки особа, зареєстрована як суб'єкт підприємництва (ч. 7 ст. 80 ГК) [4]. В цьому полягає суттєва відмінність статусу повного учасника в Україні від правового положення учасників з повною відповідальністю в корпоративному праві ФРН та Польщі.

В ГК відсутнє визначення суб'єкта підприємництва, а лише міститься визначення підприємництва – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємствами) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку (ч. 1 ст. 42 ГК України). Суб'єктами господарювання визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством (ч. 1 ст. 55 ГК України).

Таким чином, виходячи з тлумачення норм ГК України впливає, що повними учасниками командитного товариства можуть бути юридичні особи, метою яких є отримання прибутку, та громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці.

На нашу думку, закріплення вимоги реєстрації суб'єкта підприємництва для повного учасника КТ є вимогою, яка не відповідає моделі правової форми командитного товариства, яка запроваджена у вітчизняному корпоративному праві. Доцільність наявності закріплення за повним учасником статусу суб'єкта підприємницької діяльності вбачається в тих правових системах, де командитне товариство не визнається юридичною особою або визначається так званою «дефективною» юридичною особою.

Але в Україні обрана інша модель командитного товариства. У вітчизняному корпоративному праві, як уже зазначалось вище, командитне товариство визнається юридичною особою з відповідною правосуб'єктністю, яка притаманна юридичним особам корпоративного типу. Тому видається дещо дивним, необґрунтованим та позбавленим будь-якого сенсу вимога обов'язкової реєстрації статусу суб'єкта підприємництва для учасника КТ з повною відповідальністю. Це навпаки обмежує свободу підприємницької діяльності, яка визначена серед основоположних принципів цивільних правовідносин (свобода підприємницької діяльності, яка не заборонена законом – п. 4 ч. 1 ст. 3 ЦК України).

Більше того, вимога реєстрації підприємницької діяльності для учасника з повною відповідальністю зумовлює ще меншу привабливість відповідної правової форми для нього. І справа не тільки в необхідності проходження процедури державної реєстрації відповідної діяльності, у випадку фізичної особи яка до цього часу не здійснювала підприємницької діяльності. Йдеться про податкові аспекти. Нагадаємо, що до недавнього часу в Німеччині, Польщі, командитне товариство не вважалося суб'єктом оподаткування. Це обумовлювало привабливість КТ, оскільки оподаткуванню підлягав тільки дохід учасника. Тобто від моменту отримання доходу командитним товариством і до кінцевого моменту, коли дохід розподіляється між кінцевими бенефіціарами, сумарна маса підлягає оподаткування лише один раз.

У вітчизняній моделі дохід КТ оподатковується двічі. По-перше, оскільки КТ є повноцінним суб'єктом підприємництва із статусом юридичної особи, то відповідно воно є суб'єктом сплати корпоративного податку. Під корпоративним податком розуміється сплата податку на прибуток, які зобов'язані сплачувати всі суб'єкти господарювання. Відповідно до п. 133.1. ПК України платниками податку є суб'єкти господарювання – юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність як на території України, так і за її межами, крім юридичних осіб, визначених пунктами 133.4 та 133.5 цієї статті. Ставка податку становить 18 відсотків (136.1 ПК України).

По-друге, після сплати податків командитним товариством розподілений прибуток КТ підлягає оподаткуванню як дохід отриманий повними учасниками товариства, які у відповідності з вимогою ч. 7 ст. 81 ГК України також є суб'єктом підприємництва. Тож кошти оподатковуються або вдруге корпоративним податком (якщо повним учасником є юридична особа) або податком, що зобов'язаний сплачувати фізична особа – підприємець, якого вона б не сплачувала, якщо б не було відповідної вимоги реєстрації як підприємцем.

Вважаємо, з метою підвищення привабливості правової форми командитного товариства в середовищі підприємців необхідно виключити відповідну вимогу щодо обов'язковості реєстрації підприємництва.

Тому пропонуємо внести зміни до ГК України шляхом виключення ч. 7 ст. 80 із змісту ГК України.

Необхідність формування щонайменше 50% складеного капіталу. Відповідно до ч. 2 ст. 80 Закону України «Про господарські товариства» сукупний розмір часток вкладників не повинен перевищувати 50 відсотків майна товариства, зазначеного у засновницькому договорі [5]. Згадана правова норма суттєво обмежує сферу застосування коман-

дитного товариства в багатьох сферах економіки, оскільки командитне товариство завжди слугувало інструментом залучення економічно активною частиною населення коштів від економічно пасивної частини інвесторів. При цьому саме можливість залучення інвестицій за рахунок вкладників у кратному розмірі до власного майна учасника з повною відповідальністю є перевагою відповідної правової форми.

В деяких західноєвропейських державах командитне товариство використовується в сфері будівництва, залучення інвестицій. Йде мова про *Publikums-KG* (в Австрії-) чи *Spółka komandytowo-akcyjna* (в Польщі). Згадані організаційно-правові форми характеризуються множинністю командитів, які, як правило: 1) залучаються за допомогою стандартизованих додаткових договорів приєднання до засновницького договору 2) у підготовці проекту засновницького договору участі не беруть; 3) не мають фактично жодного впливу на товариство (як правило, їх інтереси представляє комітет командитів) [6, с. 52].

Вважаємо, що обмеження участі вкладників в активах на рівні не більше 50% складеного капіталу не відповідає ринковим умовам, оскільки суттєво обмежує потенціал досліджуваної правової форми. Положення стосовно обмеження залучення капіталу від вкладників, очевидно маючи на меті уберегти ринок від виникнення фінансових бульбашок, фактично нівелювало всі переваги командитного товариства у порівнянні з іншими видами господарських товариств. І таким чином суттєво скоротило сферу застосування.

Тому з метою ліквідації перепон щодо залучення в командитному товаристві вкладів, вважаємо, необхідно виключити ч. 2 ст. 80 Закону України «Про господарські товариства».

Література:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № № 40-44. Ст. 356.
2. *Handelsgesetzbuch*. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/hgb/_323.html.
3. *Kodeks spółek handlowych : Ustawa z dnia 15 września 2000 r.* URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20000941037>.
4. Ковалишин О.Р. Правовий статус командитного товариства. Щорічна Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених і аспірантів «Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина» (13-14 травня, 2016 року, м. Івано-Франківськ), Івано-Франківськ, 2016. С. 50-52.
5. *Господарський кодекс України № 436-IV від 16 січня 2003 року. Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144.

6. Про господарські товариства: Закон України № 1576-ХІІ від 19 вересня 1991 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 49. Ст. 682.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-277-0-20>

ПРАВОВА ПРИРОДА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО ЗВИЧАЮ

Савченко Дмитро Сергійович

студент IV курсу

Інституту підготовки юридичних кадрів

для Служби безпеки України

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

м. Харків, Україна

Великим політико-правовим досягненням України є закріплення ідеї верховенства норм міжнародного права за нормами внутрішньодержавного права у своєму конституційному та поточному законодавстві.

Протягом багато часу звичай грав дуже значної ролі у розвитку міжнародного правничий та був його основним джерелом. Ця його роль міжнародних відносинах у минулому дала підставу багатьом авторам стверджувати, що міжнародне право суть переважно звичайне право.

Одна з особливостей міжнародного права як самостійної системи правових норм полягає в тому, що воно, як і раніше, значною мірою складається зі звичайних норм. У той час як у всіх внутрішніх системах права значення зазвичай знижувалося, у міжнародному праві це джерело традиційно грало і продовжує відігравати істотну роль. Міжнародний звичай, як відомо, є найдавнішим джерелом міжнародного права. Упорядкування діяльності держав загальному починалося саме з цього джерела. Поряд із міжнародним договором, він і в даний час є однією з форм закріплення норм міжнародного права. Звичайне право утворює основу відносин між державами-учасниками договорів і державами, які є такими [1].

Звичайні норми міжнародного права становлять невід'ємну частину різних галузей та інститутів міжнародного права.

Право міжнародних звичаїв відрізняється від права міжнародних договорів своєю специфікою, насамперед особливостями об'єкта та предмета правового регулювання, джерел та норм, а також незначною кількістю норм. Є в цих галузях міжнародного права та схожі ознаки.